

Facultade de Dereito

Presentación

Benvidos/as á Facultade de Dereito da Universidade de Vigo, un centro de educación superior onde preto de cincuenta profesionais e cincocentos estudantes se dedican día a día á **docencia**, á **investigación** e ao **estudo** no ámbito xurídico.

Algúns dos nosos signos de identidade son persoal docente e investigador, persoal de administración e servizos e alumnado **altamente cualificado**; traballo en **grupos reducidos**; atención **personalizada**; apoio de **novas tecnoloxías**; variada **oferta académica**; formación xurídica teórica e práctica, exhaustiva e de calidade en todas as ramas do dereito; excelentes **perspectivas profesionais** para os nosos titulados/as; compromiso coa igualdade de xénero como un dos seus valores centrais; investigación e transferencia de resultados baixo criterios óptimos de excelencia; localización nun cómodo campus urbano perfectamente integrado na cidade de Ourense; e vocación de servizo á sociedade que xustifica a nosa existencia.

As titulacións xurídicas do Grao en Dereito [coas mencións en Dereito xudicial e Dereito da UE e desenvolvemento sostible], o programa conxunto ADE-Dereito e o Mestrado universitario en Avogacía e Procuraduría, impartido en colaboración co Ilustre Colexio da Avogacía de Ourense e o Ilustre Colexio da Procuraduría de Ourense, constitúen os piares centrais da nosa oferta formativa. Proporcionanlles aos titulados/as as competencias e as habilidades necesarias para acceder ao emprego público nas distintas administracións, ao emprego privado en postos con formación xurídica altamente cualificados e ao exercicio de profesións xurídicas; ademais de comportarse de xeito ético e con responsabilidade social como profesionais do dereito.

Información xeral

DATOS DO CENTRO

Facultade de Dereito, Edificio Xurídico Empresarial
Campus Universitario As Lagoas s/n
32004 - Ourense
Ourense
España

sdefdo@uvigo.es

Tlf.: +34 988 368 700 - +34 988 368 900

Fax: +34 988 368 923

Web <http://dereito.uvigo.es>

Máster Universitario en Avogacía-Ourense

Materias

Curso 2

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
O03M110V01301	Prácticas Externas	1c	24

DATOS IDENTIFICATIVOS**Prácticas Externas**

Materia	Prácticas Externas			
Código	O03M110V01301			
Titulación	Máster Universitario en Avogacía-Ourense			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	24	OB	2	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Fernández López, Roberto Ignacio			
Profesorado	Fernández López, Roberto Ignacio			
Correo-e	rfernandez@uvigo.es			
Web	http://http://webs.uvigo.es/masteravogacia/es http://faitic.uvigo.es/index.php/es/			
Descrición xeral	As prácticas externas constitúen unha actividade de natureza formativa realizada polo alumnado universitario e supervisada polas universidades. O seu obxectivo principal neste máster é permitir que o estudante complemente e aplique os coñecementos adquiridos na súa formación académica, favorecendo en xeral o desenvolvemento das competencias necesarias para o exercicio da profesión da avogacía.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.
A3	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.
A4	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades.
A5	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun xeito que terá que ser, en grande medida, autodirixido e autónomo.
B5	Capacidade de traballar en equipo e coordinar grupos de traballo.
B6	Comportarse de forma ética e responsabilidade social como cidadán e como profesional.
C1	Posuír, comprender e desenvolver habilidades que posibiliten aplicar os coñecementos académicos especializados adquiridos no grao á realidade cambiante á que se enfrontan os avogados para evitar situacións de lesión, risco ou conflito en relación aos intereses encomendados ou o seu exercicio profesional ante tribunais ou autoridades públicas e nas funcións de asesoramento.
C2	Coñecer as técnicas dirixidas á indagación e establecemento dos feitos nos distintos tipos de procedemento, especialmente a produción de documentos, os interrogatorios e as probas periciais.
C3	Coñecer e ser capaz de integrar a defensa dos dereitos dos clientes no marco dos sistemas de tutela xurisdiccionais nacionais e internacionais.
C5	Coñecer e saber aplicar os dereitos e deberes deontolóxicos profesionais nas relacións do avogado co cliente, as outras partes, o tribunal ou autoridade pública e entre avogados.
D1	Capacidade de síntese e análise.
D2	Capacidade de xestión da información.
D3	Capacidade de organizar e planificar.

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Enfrontarse a problemas deontolóxicos profesionais	A3 B6 C1 C5
Familiarizarse co funcionamento e a problemática de institucións relacionadas co exercicio da Avogacía	C2 C3 C5
Coñecer a actividade do resto de operadores xurídicos, así como de profesionais relacionados co exercicio da profesión	A2 A4 B5 C2 C3 D2

Recibir información actualizada sobre o desenvolvemento da carreira profesional e as posibles liñas de actividade, así como acerca dos instrumentos para a súa xestión	A2 A4 B5 C1 C3 D1 D2
Desenvolver as competencias e habilidades necesarias para o exercicio da profesión de avogado	A2 A3 A4 A5 B5 B6 C1 C2 C3 C5 D1 D2 D3

Contidos

Tema	
I. Contido	O contido das prácticas axustarase en función da entidade colaboradora na que o alumno as realice -xulgados ou tribunais, fiscalías, sociedades ou despachos profesionais de avogados, empresas, departamentos xurídicos ou de recursos humanos das administracións públicas, institucións oficiais ou empresas, no ámbito nacional e internacional-. O contido concreto das mesmas establécese en os distintos Convenios de colaboración asinados coa Universidade. En todo caso, teranse en conta o Convenio de colaboración asinado co Ilustre Colexio de Avogados de Ourense, así como calquera outro Convenio de colaboración que poida asinarse para ese efecto.
II. Selección de despachos para a realización das prácticas	O Ilustre Colexio de Avogados de Ourense, facilitará os despachos necesarios para a realización das prácticas por parte de os estudantes. O Coordinador Profesional desenvolverá e coordinará os créditos ECTS correspondentes ás prácticas externas. Para iso, seleccionará os despachos, institucións ou entidades onde se realicen, así como os titores e colaboradores que as dirixan. Determinará o plan detallado, calendario e horario de prácticas e establecerá os mecanismos de control precisos para a comprobación da súa adecuada realización e aproveitamento, conforme ao establecido na Lei e no Regulamento de Acceso, así como na Memoria para a verificación do título do máster.
III. Proxecto formativo	As prácticas externas axustaranse ao disposto no proxecto formativo incluído no anexo do convenio de cooperación educativa suscrito con cada unha das institucións que vaian ofrecer prazas para realizar as prácticas. O proxecto formativo especificará os obxectivos de competencias e de actividades de cada unha das prácticas, que deberán desenvolver as competencias de aprendizaxe previstas na guía docente da materia, sen que se poidan incluír outras.
IV. Obxectivos do programa de prácticas	O programa de prácticas terá, entre outros, os seguintes obxectivos: <ul style="list-style-type: none"> a) Enfrontarse a problemas deontolóxicos profesionais. b) Familiarizarse co funcionamento e coa problemática de institucións relacionadas co exercicio da profesión de avogacía. c) Coñecer a actividade doutros operadores xurídicos e profesionais, relacionados co exercicio da súa profesión. d) Recibir información actualizada sobre o desenvolvemento da carreira profesional e as posibles liñas de actividade, así como sobre os instrumentos para a súa xestión. e) En xeral, desenvolver as competencias necesarias para o exercicio da profesión de avogado/a.

V. Actividades a desenvolver

As actividades consistirán, xeralmente, en:

- a) Acompañamento a avogados en asistencias da quenda de oficio.
- b) Presenza nas consultas do servizo de orientación xurídica.
- c) Participación en actividades colexiais
- d) Asistencia a todo tipo de actuacións procesuais -supervisión e redacción de documentos, seguimento de problemas xurídicos, asistencia ao trato/negociación con clientes, participación na toma e discusión de decisións, asistencia a xuízo e demais actividades que se concretarán, loxicamente, en función do tipo de institución en o que se realicen as prácticas, actividades todas elas encamiñadas todas elas a formar xuristas capaces de resolver os problemas xurídicos que se lles expoñan-. Os alumnos deberán adquirir as competencias xerais e específicas da presente materia.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticum, Practicas externas e clínicas	570	0	570
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas (Repetida non usar)	0	30	30

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Prácticum, Practicas externas e clínicas	Realización de prácticas de tipo xurídico en institucións, organismos ou entidades colaboradoras: traballo en sedes xudiciais, traballo en institucións oficiais e empresas, traballo en despachos de avogados, traballo en colexio de avogados en seminarios con método do caso -simulación de litixios nas diversas ordes xurisdiccionais-.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticum, Practicas externas e clínicas	Atenderanse as necesidades e consultas do alumnado relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Para a atención das titorías, utilizaranse medios non presenciais -fundamentalmente, os despachos virtuais dos profesores e correos electrónicos, foros ou outros medios telemáticos-.
Probas	Descrición
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas (Repetida non usar)	Atenderanse as necesidades e consultas do alumnado relacionadas coa elaboración do informe e da memoria, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Para a atención das titorías, utilizaranse medios non presenciais -fundamentalmente, os despachos virtuais dos profesores e correos electrónicos, foros ou outros medios telemáticos-.

Avaliación

Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Prácticum, Practicas externas e clínicas	O titor/a de a entidade externa avaliará as competencias concretas que a/o estudante debe adquirir, valorando especialmente o desenvolvemento das competencias e habilidades necesarias para o exercicio da profesión de avogado. Para superar a materia, o estudante deberá obter unha cualificación superior a 5 e cumprir os demais requisitos sinalados no art. 15 do Regulamento de prácticas externas do máster. Para obter unha cualificación de 9 ou superior, véxase outros comentarios e segunda convocatoria. Resultados de aprendizaxe: enfrontarse a problemas deontolóxicos profesionais; familiarizarse co funcionamento e a problemática de institucións relacionadas co exercicio da Avogacía; coñecer a actividade do resto de operadores xurídicos, así como de profesionais relacionados co exercicio da profesión; recibir información actualizada sobre o desenvolvemento da carreira profesional e as posibles liñas de actividade, así como acerca dos instrumentos para a súa xestión; desenvolver as competencias e habilidades necesarias para o exercicio da profesión de avogado.	85	A2 B5 C1 D1 A3 B6 C2 D2 A4 C3 D3 A5 C5
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas (Repetida non usar)	O titor/a académico elaborará un informe de valoración final no cal determinará a cualificación final, unha vez supervisadas a memoria final entregada polo/a estudante, o informe do titor/a profesional e o informe do/a estudante. Para obter unha cualificación de 9 ou superior, véxase outros comentarios e segunda convocatoria. Resultados de aprendizaxe: familiarizarse co funcionamento e a problemática de institucións relacionadas co exercicio da Avogacía; coñecer a actividade do resto de operadores xurídicos, así como de profesionais relacionados co exercicio da profesión; desenvolver as competencias e habilidades necesarias para o exercicio da profesión de avogado.	15	A4 D1 A5 D2 D3

Outros comentarios sobre a Avaliación

De acordo co art. 15 do Regulamento de prácticas externas do Máster universitario en Avogacía da Facultade de dereito:

1. A avaliación das prácticas será levada a cabo polo titor/a académico asignado a cada estudante.
2. Para poder ser avaliado positivamente é necesario:
  - a) Non faltar máis dun 10 % das horas que conforman a práctica. No caso de que as faltas sexan xustificadas e superen a porcentaxe anterior, a CAM decidirá se o/a estudante pode ser avaliado positivamente. O titor/a da entidade externa poñerá en coñecemento do coordinador/a profesional as faltas de asistencia xustificadas e inxustificadas do alumno/a ás prácticas externas para os efectos oportunos.
  - b) Que a cualificación global que figure no informe de seguimento emitido polo titor/a da entidade externa sexa igual ou superior a cinco puntos sobre dez (anexo III, informe do titor/a da entidade externa). O titor/a da entidade externa avaliará as competencias concretas que a/o estudante debe adquirir segundo a guía docente, valorando especialmente o desenvolvemento das competencias e habilidades necesarias para o exercicio da profesión de avogado, ítem do anexo III no que se representan as demais competencias.
  - c) Entregarlle o seu informe de prácticas ao titor/a académico no prazo dos sete días hábiles contados dende o día en que conclúen as prácticas. Este informe de prácticas estará constituído por un informe do propio alumno/a sobre a avaliación das prácticas e das suxestións de mellora (anexo IV, informe do estudante) e pola memoria final das prácticas externas do/a estudante, que como mínimo conterá a seguinte información:
    - Datos persoais do/a estudante.
    - Nomes do titor/a académico e do departamento da Universidade de Vigo ao que pertence.
    - Nome e cargo do titor/a na empresa.
    - Nome e localización da empresa ou entidade onde realizou as prácticas.
    - Breve descrición da empresa, do sector ao que pertence e das súas liñas de traballo principais.
    - Descrición concreta e detallada das tarefas, dos traballos desenvolvidos e dos departamentos da empresa ou entidade aos que estivo asignado.
    - Valoración das tarefas desenvolvidas cos coñecementos e coas competencias adquiridas en relación cos estudos

universitarios cursados.

- Relación dos problemas técnicos presentados e o procedemento seguido para resolvelos.
- Identificación das achegas que, en materia de aprendizaxe, supuxeron as prácticas.
- Breve descrición das incidencias xurdidas ao longo das prácticas que lle foron comunicadas ao titor/a académico, así como as solucións adoptadas.
- Avaliación das practicas e das suxestións de mellora segundo o anexo IV «Informe do estudante».
- Outros documentos esixidos polos programas de prácticas internacionais.

3. O titor/a académico elaborará un informe de valoración final (anexo v, informe do titor/a académico) no cal determinará a cualificación final, con base nas especificacións da guía docente da materia, e unha vez supervisadas a memoria final entregada polo/a estudante, o informe do titor/a profesional e o informe do/a estudante.

Se a cualificación obtida no informe de seguimento do titor/a da entidade colaboradora é igual ou superior a cinco, a avaliación do devandito titor/a representará o 85% da cualificación global da materia e a do titor/a académico o 15% restante. Para obter unha cualificación de 9 ou superior, será necesario que o/a estudante obteña a cualificación do sobresaínte en ambas as dúas avaliacións. No caso de que o/a estudante non reúna algún dos tres requisitos enumerados nas letras a), b) e c) do apartado 2 deste artigo, recibirá a cualificación de «Suspenso».

4. Unha vez finalizado o proceso de avaliación, o titor/a académico porá en coñecemento dos coordinadores das materias a cualificación final e asinará e entregará na secretaría do centro os certificados de prácticas en empresas (certificado acreditativo de realización de prácticas académicas externas, anexo VI). Os certificados incorporaranse ao expediente de cada estudante

SEGUNDA EDICIÓN DE ACTAS (xullo): Aplicarase igualmente o art. 15 do Regulamento de prácticas externas do Máster universitario en Avogacía da Facultade de dereito.

As datas de entrega dos informes do titor externo e do estudante e da memoria de prácticas das diferentes convocatorias fixarase de acordo co art. 15 do Regulamento, en función da data de remate das prácticas prevista no cronograma da materia aprobado pola comisión académica para o presente curso académico.

OUTRAS INDICACIÓNS

As cualificacións publicaranse na plataforma interna ou aula virtual oficial da Universidade de Vigo, con acceso limitado ao profesorado da materia e ao alumnado matriculado.

De resultar preciso, por motivos excepcionais, modificar ou concretar os métodos de avaliación sinalados na guía, tales modificacións publicaranse no mesmo soporte telemático.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Outros comentarios

Recoméndase ter sempre presentes os contidos do Regulamento de prácticas externas do Máster universitario en Avogacía da Facultade de dereito, así como os seus anexos. Pode accederse aos mesmos na ligazón "Información" "Normativa e formularios" da páxina web do Máster <http://masteravogacia.webs.uvigo.es/gl/informacion/normativa>. Os anexos poden descargarse nos apartado formularios.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Traballo de Fin de Máster**

Materia	Traballo de Fin de Máster			
Código	O03M110V01302			
Titulación	Máster Universitario en Avogacía-Ourense			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Bustillo Bolado, Roberto Orlando			
Profesorado	Bustillo Bolado, Roberto Orlando			
Correo-e	rbustillo@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/masteravogacia/index.html			
Descrición xeral	O TFM consistirá nun traballo de investigación vinculado á práctica profesional, orixinal e inédito.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.
A3	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.
A4	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades.
C1	Posuír, comprender e desenvolver habilidades que posibiliten aplicar os coñecementos académicos especializados adquiridos no grao á realidade cambiante á que se enfrontan os avogados para evitar situacións de lesión, risco ou conflito en relación aos intereses encomendados ou o seu exercicio profesional ante tribunais ou autoridades públicas e nas funcións de asesoramento.
C7	Saber identificar conflitos de intereses e coñecer as técnicas para a súa resolución, establecer o alcance do segredo profesional e da confidencialidade, e preservar a independencia de criterio.
C10	Desenvolver destrezas e habilidades para a elección da estratexia correcta para a defensa dos dereitos dos clientes tendo en conta as esixencias dos distintos ámbitos da práctica profesional.
C13	Saber expoñer de forma oral e escrita feitos, e extraer argumentalmente consecuencias xurídicas, en atención ao contexto e ao destinatario ao que vaian dirixidas, de acordo no seu caso coas modalidades propias de cada ámbito procedemental.
D1	Capacidade de síntese e análise.
D2	Capacidade de xestión da información.
D3	Capacidade de organizar e planificar.

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Demostrar a adquisición das competencias, especialmente específicas/profesionais, propias do título.	A2 A3 A4 C1 C7 C10 C13
Ser capaz de planificar a realización dun traballo a partir das prácticas realizadas, de estruturalo e de buscar, no seu caso, os materiais necesarios para a súa realización	A2 A3 A4 D1 D2 D3

Contidos

Tema

O TFM estará relacionado con aspectos xurídicos -- que poidan ser interesantes desde a perspectiva profesional do exercicio da avogacía.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballo tutelado	1	149	150

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballo tutelado	Un ou dous titores orientarán ao/á *estudiante na elección do tema, a elaboración escrita e a defensa oral do seu TFM

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	A atención personalizada corresponderá ao titor ou titores do TFM, de acordo coas previsións do Regulamento regulador desta materia.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Traballo tutelado	Valoración de o contido escrito de o TFM e de a defensa oral de o mesmo ante un tribunal.	100	A2 A3 A4	C1 C7 C10 C13	D1 D2 D3

Outros comentarios sobre a Avaliación

1º. Para que o TFM poida ser presentado e defendido por o/a estudante e evaluado por o tribunal, é necesario que, previamente sexa supervisado por o/a titor-a; para que e/lal titor-a poida realizar este labor (e logo o/a estudante poida efectuar, no seu caso, as correccións pertinentes). É NECESARIO QUE O/A ESTUDANTE ENTREGUE A O seu TITOR-A UN BORRADOR DE O TRABALLO COMPLETO CON POLO MENOS QUINCE DÍAS NATURAIS DE ANTELACIÓN A A DATA ESTABLECIDA DE ENTREGA DE O TFM. (todo iso sen prexuízo de as esixencias razoables adicionais que o titor poida engadir en función de as características de o traballo ou outras circunstancias razoables concorrentes). O/a titor-a responderá a o estudante con as observacións e correccións oportunas en non máis de 7 días naturais.

2º. Os traballos deberán respectar sen ningún tipo de excepción nin matiz a extensión máxima permitida tanto en canto a número máximo de páxinas (incluíndo absolutamente todas as que integren o traballo, excepto a portada, que non vai numerada) e en canto a número de caracteres (incluíndo absolutamente todos -salvo os da portada-, tamén os espazos en branco). A vulneración destas regras supón que o traballo infrinxe os requisitos regrados previstos e, en consecuencia non poderá terse por validamente presentado nin poderá ser defendido oralmente.

3º. A avaliación corresponderá a o Tribunal de o TFM, que decidirá motivadamente conforme a normativa aplicable e esta guía. Si o tema do TFM encaixa dentro do ámbito do área de coñecemento no que o titor é especialista, e este, no seu informe, inclúe valoracións numéricas da "estrutura e aspectos sustantivos" do TFM (de 0 a 3 puntos), e da "orixinalidade do tema e do seu tratamento" (de 0 a 2 puntos), o tribunal poderá separarse do criterio do titor e substituílo por outro diferente, si e só si concorre algunha da seguintes circunstancias:

1. Que se motive a discrepancia citando de forma expresa Dereito positivo, xurisprudenza ou doutrina especializada que apoie o cambio de criterio.

3. Que as insuficiencias en canto aos "aspectos formais" sexan de tal gravidade que o tribunal non considere correcto o sentido do informe favorable do titor e xustifique que, por iso, procede a avaliar todos os aspectos do TFM á marxe de devandito informe".

4º- A defensa de o traballo prevista en o art. 12 de o reglamento desenvolverase de o seguinte xeito: 1.- Tras serlle concedida a palabra por a/o presidente de o tribunal, a/o estudante efectuará a súa exposición oral en un tempo máximo de 10 minutos. 2.- A continuación, os membros de o Tribunal, si considéranlo oportuno, poderán intervir para formular a o/a a estudante algunha pregunta directamente vinculada con o seu TFM e, só si fose o caso, expoñer os motivos que en principio puidesen fundamentar unha valoración negativa de algún(s) de os aspectos evaluable de o traballo. 3.- O/a presidente de o Tribunal concederá novamente a palabra a o/a a estudante para que, si fose necesario, brevemente responda a as

preguntas e, no seu caso, observacións que lle suscitaron os membros de o tribunal.

5º.- As defensas orais só poderán ser eventualmente acompañadas de apoio gráfico complementario (p.e. presentacións en powerpoint), si de o que se trata é de mostrar a os membros de o tribunal algún elemento fotográfico necesario ou conveniente para o seguimento de a exposición de o TFM (por exemplo, o escenario de un crime, unha vista aérea de unhas leiras colindantes...), pero NON poderán utilizarse tales medios para expoñer esquemas, ideas, frases ou outros contidos propios de a linguaxe oral ou escrito.

6º.- Os estudantes deberán cumprir con o seu deber de absterse da utilización ou cooperación en procedementos fraudulentos en as probas de avaliación, en os traballos que se realicen ou en documentos oficiais de a Universidade (art. 13.2.d delR.D. 1791/2010), si o Tribunal apreciase a conculcación de tal precepto, poderá suspender a o/a a estudante con "0" e poñer o asunto en coñecemento de as autoridades correspondentes a os efectos legais que puidesen resultar oportunos.

7º.- Todo o anterior aplícase a todas as convocatorias ou oportunidades.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Díaz Fernández, A. M., **Ya te puedes ir preparando. Guía de inicio de la investigación en el Espacio Europeo de la Educación Superior**, última edición, Aranzadi,

---

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Prácticas Externas/O03M110V01301
